

Turun työllisyysalueen kotoutumispalvelujen kehittämismahdollisuudet asiakaskokemusten perusteella

litu Hihnavaara

2025 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Turun työllisyysalueen kotoutumispalvelujen kehittämismahdollisuudet asiakaskokemusten perusteella

litu Hihnavaara
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2025

litu Hihnavaraa

Turun työllisyysalueen kotoutumispalvelujen kehittämismahdollisuudet asiakaskokemusten perusteella

Vuosi 2025 Sivumäärä 39

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Turun työllisyysalueeseen kuuluvien kunta-laisten kokemuksia kotoutumispalveluista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa työllisyysalueen kotoutumisen palvelujen tueksi, ja selvittää, missä TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen kotoutumispalvelut olivat onnistuneet, ja mitä Turun työllisyysalue voisi vielä kehittää kotoutumispalvelujen osalta, jotta asiakastyytyväisyys ja maahanmuuttajien työllisyys ja osallisuus kasvaisivat. Työelämäkumppanina opinnäytetyössä toimi Turun työllisyysalueen valmisteluryhmä, jonka tehtäviin kuuluu työllisyysalueen palvelusuunnittelu. Tietoperusta käsittelee työllisyyspalveluja, kotoutumista ja kotoutumisen palveluja, sekä niihin liittyviä lakeja.

Opinnäytetyö toteutettiin monimenetelmätutkimuksena, yhdistämällä sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Tavoitteen saavuttamiseksi luotiin sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä sisältävä verkkokysely, johon kerättiin vastauksia työelämäkumppanin kotoutuja-asiakkailta.

Opinnäytetyön tulosten perusteella kotoutumisen palveluihin ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä, vaikka kotoutumiskoulutuksessa saavutettu kielitaito ei kaikkien vastaajien mukaan ole riittävällä tasolla suomen kielellä pärjäämiseen arjen tai työelämän tilanteissa. Tulosten perusteella suomen kielen opetuksen kestoja pitäisi pidentää, ja sen tueksi pitäisi tarjota mahdollisuuksia kielen puhumiseen.

litu Hihnavara

Development opportunities for Turku employment areas integration services, based on customer experiences

Year	2025	Pages	39
------	------	-------	----

The purpose of this bachelor's thesis was to explore the experiences of residents within the Turku employment area regarding integration services. The aim was to produce information to support the integration services in the employment area, and to identify where the integration services provided by TE Offices and local government pilots on employment had succeeded. In addition, the aim was to identify what aspects the Turku employment area could further develop to improve customer satisfaction, employment situations, and inclusion of immigrants. The preparatory group of the Turku employment area served as the working life partner for this thesis. Its responsibilities include the planning of services within the employment area. The theoretical framework in this thesis introduces employment services, integration, integration services and their related legislation.

The thesis was conducted as mixed methods approach, combining both qualitative and quantitative research methods. To achieve the objective, an online survey containing both closed and open questions was created, and responses were collected from the integration clients of the working life partner.

Based on the results of the thesis, there is generally a high level of satisfaction with integration services. Although some respondents indicated that the Finnish language skills acquired in integration training were not sufficient for managing everyday, and work-related situations. According to the findings, the duration of language training for immigrants should be extended, and in order to support language studies, opportunities to speak Finnish should be offered.

Keywords: immigration, integration, integration service, employment services

Sisällys

1	Johdanto.....	8
2	Työelämäkumppani Turun työllisyysalueen valmisteluryhmä	8
3	Maahanmuutto	9
3.1	Maahanmuuttaja	10
3.2	Kotoutuja-asiakas	10
4	Kotoutuminen	11
4.1	Kotoutumisen edistäminen.....	12
4.2	Työllisyyspalvelut ja kotoutumisen palvelut	13
4.3	Kotoutumissuunnitelma	14
4.4	Kotoutumiskoulutus	14
5	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	16
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	16
6.1	Aineistonkeruu.....	17
6.2	Aineiston analyysi	18
7	Opinnäytetyön tulokset.....	18
7.1	Tulokset kysymyksiin TE-toimiston ja työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluista.....	19
7.2	Tulokset kysymyksiin kotoutumiskoulutuksesta ja suomen kielen opiskelusta	20
7.3	Tulokset kysymyksiin tulevaisuudesta	25
8	Johtopäätökset	26
9	Pohdinta	29
9.1	Eettisyys ja luotettavuus	30
9.2	Kehitysehdotukset ja jatkokehittämisen mahdollisuudet	31
	Lähteet.....	33
	Liitteet	35

1 Johdanto

Kun Sanna Marinin hallitus linjasi keväällä 2021 TE-palveluiden siirrosta kuntien vastuulle, oli tavoitteena tuoda palvelut lähemmäs asiakkaita. Lakiesitys hyväksyttiin 1.3.2023, ja muutoksen toimeenpani kesäkuussa 2023 toimintansa aloittanut Petteri Orpon hallitus. Uudistus astui voimaan 1.1.2025, josta alkaen TE-palveluiden järjestämisestä ovat olleet vastuussa kunnat. Tämän uudistuksen toimeenpanon valmistelun ja sittemmin käynnistyneen toiminnan tueksi muodostettiin yhteensä 45 kuntien yhteistoiminta-alueita eli työllisyysalueita. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2024a.)

Yhdessä TE-palvelujen uudistuksen kanssa 1.1.2025 astui voimaan myös uusi Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023). Uudistetun kotoutumislain tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajien työllisyyttä, heidän työllisyyttään tukevia valmiuksia sekä osallisuuttaan yhteiskuntaan, ja lisäksi edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. (Kotoutuminen.fi 2024.)

Näiden kahden laajasti vaikuttavan uudistuksen operatiivista valmistelua tehtiin pitkän aikaa, ja valmistelu jatkui aina vuoden 2024 loppuun saakka. Työllisyysalueet jatkavat kehittämistyötä yhä toimintojensa alettua vuonna 2025. Työelämäkumppanina tässä opinnäytetyössä toimi Turun työllisyysalueen valmisteluryhmä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Turun työllisyysalueeseen kuuluvien kuntalaisten kokemuksia kotoutumispalveluista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa työllisyysalueen kotoutumisen palvelujen tueksi, ja selvittää, missä TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen kotoutumispalvelut ovat onnistuneet, ja mitä Turun työllisyysalue voisi vielä kehittää kotoutumispalvelujen osalta, jotta asiakastyytyväisyys, maahan muuttaneiden työllisyys ja osallisuus sekä tasa-arvo yhteiskunnassa kasvaisivat.

Opinnäytetyön tietoperusta käsittelee maahanmuuttajia, kotoutumista ja sen edistämistä, työllisyys- ja kotoutumispalveluita sekä kotoutumiskoulutusta. Tietoperusta perustuu erityisesti ajankohtaiseen kirjallisuuteen, lakeihin ja tilastotietoon.

2 Työelämäkumppani Turun työllisyysalueen valmisteluryhmä

Tässä opinnäytetyössä työelämäkumppanina toimi Turun työllisyysalueen valmisteluryhmä. Turun työllisyysalue on julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudistuksen myötä perustettu yhteistoiminta-alue, joka aloitti varsinaisen toimintansa 1.1.2025, ja joka käsittää 23 varsinaissuomalaista kuntaa. Muodostetulla yhteistoiminta-alueella asuu noin 420 000 asukasta, joiden kielelliset ja muut tarpeet huomioiden työllisyysalue pyrkii tarjoamaan kattavat

palvelut niin henkilö-, yritys- kuin työnantaja-asiakkaidenkin tarpeisiin. Työllisyysalueen vastuukuntana toimii Turku, jolle on keskitetty alueen yhteiset tehtävät ja palvelut. (Turku 2024a.)

Turun työllisyysalueen valmisteluryhmä oli vastuussa työllisyysalueen operatiivisesta valmistelusta, kuten työryhmien työskentelystä ja yhteensovittamisesta (Turku 2024a). Palvelujen siirtyttyä kuntiin työryhmien tehtävänä on esimerkiksi palvelusuunnittelu, joiden luokittelun lähipalveluihin, keskitettyihin palveluihin ja tukipalveluihin kuntajohtajat hyväksyivät maaliskuussa 2024. Palvelusuunnitteluun kuuluu myös asiakasprosessien määrittely, palveluiden asiakasmäärien arviointi sekä palveluihin tarvittavien resurssien tuottaminen. (Turku 2024b.)

Vaikka työllisyyspalvelut siirtyivät kunnille, tuotetaan useiden kuntien palveluita jossakin toisessa kunnassa, esimerkiksi naapurikunnan toimesta. Turun työllisyysalueella lähipalveluita tarjoaa kahdestakymmenestä kolmesta kunnasta yhdeksän: Kaarina, Laitila, Lieto, Loimaa, Paimio, Raisio, Parainen, Uusikaupunki ja vastuukuntana toimiva Turku. Näistä Loimaa palvelee loimaalaisten lisäksi auralaisia, oripääläisiä ja pöytyäläisiä, Paimio sauvolaisia, Raisio Naantalin, Maskun, Mynämäen, Nousiaisten ja Ruskon asukkaita, Parainen kemiönsaarelaisia ja Uusikaupunki Kustavin, Pyhärannan, Taivassalon ja Vehmaan kuntalaisia. (Turku 2025a.)

Työllisyyspalvelujen siirtyminen kunnille mahdollistaa entistä paremmin paikallisiin tarpeisiin vastaavien palvelujen toteutumisen ja alueellisen elinvoiman vahvistumisen. Kunnilla on esimerkiksi mahdollisuus kohdentaa työvoimapalveluiden järjestämiseksi tarkoitettuja määrärahoja parhaaksi katsomallaan tavalla, kuitenkin olemassa olevaa lainsäädäntöä noudattaen. Vaikka kuntien ja työllisyysalueiden vastuukuntineen vastuulla on nykyisten työvoima- ja koutoutumispalvelujen järjestäminen, on yhä työvoimapalveluista vastuussa viime kädessä valtio. Työ- ja elinkeinoministeriö määrittelee työllisyyden edistämisen tavoitteet ja vastaa työvoimapalvelujen kehittämisestä, valvonnasta ja arvioinnista. (Valtioneuvosto 2024.)

3 Maahanmuutto

Väestön muuttoliikkeeseen maasta toiseen on moninaisia syitä. Erilaiset konfliktit ja sotatilanteet, taloudelliset ja poliittiset tilanteet ja muutokset, liikkuvuuden vapautuminen sekä esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvät syyt voivat saada suuriakin määriä ihmisiä kerralla muuttamaan maasta toiseen (Rasilainen 2016, 16). Suomeen maahanmuutto suuremmissa määrin alkoi 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, ja sen jälkeen ulkomaalaistaustaisten osuus maan väestöstä on kasvanut nopeasti. Yksittäisten henkilöiden syitä maahanmuutolle on monia: osa tulee maahan pakolaisena tai turvapaikanhakijana, osa työn ja opintojen perässä, toiset perheenyhdistämisen kautta. (Saukkonen 2020, 22&32.)

Suomi myös tarvitsee maahanmuuttoa. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (Kangasharju 2024) loppuvuodesta 2024 julkaiseman muistion perusteella Suomi tarvitsisi pysyvästi 44 000 maahanmuuttajaa vuosittain, jotta työikäinen väestö maassa ei vähentyisi. Suomen syntyvyys on pitkään ollut laskusuunnassa, ja jos sen aiheuttama ikääntyminen onnistuttaisiin pysäyttämään maahanmuuton avulla, olisi sillä merkittävä taloudellinen vaikutus. Kestävyyssvaje aleni laskelmien mukaan kaksi prosenttiyksikköä, mikä tarkoittaisi merkittäviä vaikutuksia kasvavan valtionvelan hallintaan. (ETLA 2024.)

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (Kangasharju 2024) mukaan tällä hetkellä näkyvissä on keskimäärin noin 24 000 henkilön vuotuinen muuttovoitto, mikä on merkittävästi alhaisempi, kuin mitä väestön ikääntymisen pysähtyminen vaatisi. Tilastokeskuksen mukaan nettomaahanmuutto vuonna 2022 oli 34 363 ja vuonna 2023 jopa 57 914 henkilöä, mikä oli poikkeuksellisen paljon. Näin korkeat luvut jäävät tuskin pysyviksi, ja johtuvat erityisesti vuonna 2022 Suomeen tilapäisen suojelun nojalla saapuneista ukrainalaisista, mutta myös maahanmuutto Aasiasta on ollut jo joitakin vuosia kasvussa. (Tilastokeskus 2023 & Tilastokeskus 2024.)

3.1 Maahanmuuttaja

Intuitiivisesti voidaan ajatella, että maahanmuuttaja on ulkomailta toiseen maahan muuttanut henkilö, ilman muita tarkentavia ehtoja. Eri konteksteissa kuitenkin määritellään maahanmuuttaja hieman eri tavoin. Suomeen muuttaneet maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ihmisjoukko, ja maahanmuuttajien taustat, elinolosuhteet kotimaassa sekä motiivit tulla Suomeen ovat hyvin moninaiset. (Saukkonen 2020, 22.)

Koska tämä opinnäytetyö keskittyy lakisääteisiin palveluihin, määritellään tässä maahanmuuttaja myös siten, kuin laki sen määrittelee. Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) kertoo maahanmuuttajan olevan maahan muuttanut henkilö, joka oleskelee Suomessa, ja jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti. Maahanmuuttaja ei ole henkilö, joka oleskelee maassa matkailutarkoituksessa tai muuta lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023.)

3.2 Kotoutuja-asiakas

Kotoutuja-asiakas on maahanmuuttaja, joka osallistuu kotoutumisprosessiin uudessa kotimaassaan. Laissa kotoutuja-asiakkaalla tarkoitetaan maahanmuuttajaa, jolla on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma tai monialainen kotoutumissuunnitelma (Laki kotoutumisen edistämisestä 2023). Toisin sanoen kotoutuja-asiakkaat ovat kotoutumispalvelujen asiakkaita, joille työllisyyspalveluissa tehdään kotoutumissuunnitelma, ja jotka useimmiten osallistuvat kotoutumiskoulutukseen.

Kotoutuja-asiakkaiden ohjauksesta ja neuvonnasta vastaavat kunnat. Kotoutuja-asiakkaille voidaan kotoutumiskoulutuksen lisäksi tarjota myös muita työllisyyttä, yrittäjyyttä, työ- ja toimintakykyä, hyvinvointia, terveyttä ja kotoutumista edistäviä palveluita. Kotoutuja-asiakkaalle asetetaan tavoitteeksi kotoutumisen lisäksi työllistyminen tai yrittäjyys, tai alle 25-vuotiaalle asiakkaalle vähintään toisen asteen koulutuksen suorittaminen. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023.)

4 Kotoutuminen

Laissa kotoutumisen edistämisestä (681/2023) kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan uudessa kotimaassaan käymää yksilöllistä prosessia, joka toteutuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa. Kotoutumisen aikana maahanmuuttajan osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa sekä työ- ja elinkeinoelämässä syvenee ja monipuolistuu. Kotoutumisen tavoitteena on sekä antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavat tiedot ja taidot, että tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen, jotta maahanmuuttajan osallisuus ja yhdenvertaisuus yhteiskunnassa toteutuisi mahdollisimman laajasti. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023.)

Kotoutumisen tarkoituksena on, että maahanmuuttajasta tulee yhteiskunnassa osallinen, yhdenvertainen ja tasa-arvoinen. Kotoutumisprosessi edellyttää sekä yhteiskunnan vastaanottavuutta että yksilöiden omaa aktiivisuutta (Renvik & Säävälä 2024, 12). Maahanmuuttajan kotoutuminen on prosessi, joka hyödyttää sekä maahanmuuttajaa itseään, että ympäröivää yhteiskuntaa. Onnistunut kotoutuminen edistää yhteenkuuluvuutta samassa maassa asuvien eri kulttuurisista taustoista olevien ihmisten välillä, taloudellista kasvua sekä yhteiskunnan sosiaalista vakautta. (Kotoutuminen.fi 2024b.)

Uuteen maahan ja yhteiskuntaan sopeutuminen ja integroituminen ei aina ole helppoa. Kotoutumisprosessi kattaa monia eri osa-alueita, kuten kielen oppimisen, kouluttautumisen ja työllistymisen, sosiaalisen verkostoitumisen ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen. Vaikka kotoutumisen tavoitteena onkin sopeutua uuteen elinympäristöön ja yhteiskuntaan, se ei kuitenkaan tarkoita omasta kielestä tai kulttuurista luopumista. Kotoutuminen voi olla pitkään kestävä ja monimutkainen prosessi, johon vaikuttavat niin maahanmuuttajan oma tausta ja resurssit, kuin vastaanottavan yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet ja tuki. Sen lisäksi, että kotoutumisella tarkoitetaan uuteen yhteiskuntaan sopeutumista, siihen liittyy myös maahanmuuttajan yleinen hyvinvointi. (Kotoutuminen.fi 2024b.)

Onnistunut kotoutuminen vaatii yhteiskunnalta aktiivisia toimia, ja tähän tarpeeseen muun muassa työllisyyspalvelujen tarjoamat kotoutumisen palvelut kuten kotoutumiskoulutus pyrkivät vastaamaan (Kotoutuminen.fi 2024b). Maahanmuuttajan kotoutumisen onnistumiseen ja

tahtiin vaikuttavat myös monet muut tekijät kuin yhteiskunnan vastaanottavuus. Maahanmuuton syy, maahanmuuttajan kielitaito ja sosioekonominen asema sekä lähtömaassa että uudessa asuinmaassa vaikuttavat valtavasti siihen, miten mutkatonta, vaikeaa, nopeaa, hidasta tai aaltoilevaa uuteen yhteiskuntaan integroituminen on. Sosiaaliset verkostot tai niiden puute, perhesuhteet, taloudellinen ja terveydellinen tilanne sekä esimerkiksi koulutustausta ovat tekijöitä, joilla on vaikutusta sekä sosiaaliseen että rakenteelliseen integroitumiseen. (Rasilainen 2016, 19.)

4.1 Kotoutumisen edistäminen

Kotoutumisen edistämällä tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla tuetaan maahanmuuttajien onnistunutta kotoutumista eli integroitumista ja sopeutumista uuteen yhteiskuntaan. Kotoutumisen edistämisen lähtökohtana on luoda mahdollisimman suotuisat olosuhteet kotoutumiselle, ja siten edistää maahanmuuttajien hyvinvointia ja osallisuutta vastaanottavassa yhteiskunnassa. Yksi avainasioista kotoutumisessa on kielen oppiminen. Kielitaito helpottaa merkittävästi uudessa maassa toimimista ja asioimista sekä kommunikoimista ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Kotoutumisen eteen tehtävää työtä ohjaa laki kotoutumisen edistämisestä. (Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 31-33.)

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan Suomen kotoutumispolitiikan perustana on kielen oppiminen, työnteko ja suomalaisen yhteiskunnan sääntöjen noudattaminen (Renvik & Säävälä 2024, 13). Maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen onkin tärkeä osa-alue kotoutumisen edistämässä. Työllistymisen tukemiseen liittyy niin maahanmuuttajien ammatillisen osaamisen tukeminen kuin myös yritysten ja organisaatioiden vastaanottavuus. Lukuisat suomalaistutkimukset osoittavat työnantajien suosivan kantaväestöön kuuluvia työnhakijoita rekrytoinneissaan, joten on ilmeistä, että maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttaa myös suomalaisen työelämän vastaanottavuus. (Saukkonen 2020, 37.)

Maahanmuuttajille tarjottava ammatillinen koulutus, työharjoittelumahdollisuudet sekä työllisyyspalvelut auttavat heitä integroitumaan suomalaiseen työelämään ja löytämään työpaikan uudessa asuinmaassa. Lisäksi kotoutumisen edistämiseen kuuluu esimerkiksi asumisjärjestelyjen tukeminen, terveyst- ja sosiaalipalvelujen tarjoaminen, erilaiset sosiaaliturvapalvelut sekä muu tarpeellinen tuki ja ohjaus. Kotoutumisen edistäminen vaatii yhteistyötä eri viranomaistahojen, järjestöjen ja muiden sidosryhmien välillä. Se edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja maahanmuuttajien yksilöllisten erityistarpeiden huomiointia koko vastaanottavalta yhteiskunnalta. Onnistunut kotoutuminen on hyödyksi sekä yhteiskunnalle, että siihen kotoutuvalle maahanmuuttajalle. Se luo yhteiskunnasta vahvemman ja monimuotoisemman, ja mahdollistaa menestymisen niin yksilöille kuin yhteiskunnallekin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2024b.)

4.2 Työllisyyspalvelut ja kotoutumisen palvelut

Työ- ja elinkeinopalvelujen lakisääteisestä hoitamisesta olivat vuoden 2024 loppuun saakka vastuussa valtionhallinnon alaiset työ- ja elinkeinotoimistot eli TE-toimistot. 1.1.2025 alkaen työllisyyspalvelut siirtyivät kuntien ja työllisyysalueiden vastuulle. Sekä entiset TE-toimistot, että nykyiset kuntien työllisyyspalvelut tekevät yhteistyötä lukuisten sekä julkisen että yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. (Työmarkkinatori 2024a.)

Työllisyyspalvelut ovat julkisia viranomaispalveluita, jotka on suunniteltu tukemaan ihmisten työllistymistä ja työelämässä pysymistä, sekä edistämään työmarkkinoiden toimivuutta. Työllisyyspalveluja tarjotaan sekä yrityksille ja muille työnantaja- ja koulutusorganisaatioille, että erityisesti henkilöasiakkaille; työttömille, mutta myös työttömyysuhan alla oleville ja muille työllisyyspalvelujen tarpeessa oleville. Työllisyyspalvelut voivat sisältää erilaisia tukitoimia ja ohjelmia, kuten uraohjausta, tukea työnhakutaitoihin, työnvälitystä, palkkatukiohjelmia, tukipalveluja yritystoiminnan aloittamiseen sekä työvoimapolitiittisia toimia. (Laki työvoimapolitiittisten palveluiden järjestämisestä 380/2023 & Suomi.fi 2024.)

Työllisyyspalvelujen tarkoituksena on parantaa työllistymismahdollisuuksia, edistää osaamista ja ammatillista kehittymistä sekä tukea työllistymistä vaikeuttavien haasteiden ratkaisemisessa. Työllisyyspalvelut pyrkivät vastaamaan sekä työnhakijoiden ja -tekijöiden, mutta myös työnantajien tarpeisiin. Työllisyyspalvelujen tarkoituksena on lisäksi edistää työvoiman saataavuutta ja liikkuvuutta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2024c.)

Kotoutumisen palvelut ovat osin työllisyyspalveluihin kuuluva palvelujärjestelmä, joka on tarkoitettu alle kolme vuotta Suomessa oleskelleille maahanmuuttajille, jotka pyrkivät integroitumaan ja sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan opintojen tai työllistymisen kautta. Kotoutumisen palvelut tarjoavat tukea ja resursseja kotoutumisprosessin eri vaiheissa, auttaen maahanmuuttajia löytämään paikkansa uudessa yhteiskunnassa. Palvelutarjontaan kuuluu erilaisia tuki- ja ohjauspalveluita, koulutuksia sekä tukea työllistymiseen. Työllistymistä edistävä tuki voi pitää sisällään niin ammatillista neuvontaa, työnhakutaitojen koulutusta sekä apua työ- tai koulupaikan löytämisessä ja hakemisessa. (Työmarkkinatori 2024c.)

Kuntien vastuulla on järjestää kotoutumishjelma, jonka sisällöstä määrää Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023). Ohjelmaan on sisällyttävä palvelutarpeen arvioinnin lisäksi kotoutumissuunnitelman tai monialaisen kotoutumissuunnitelman laadinta, monikielistä yhteiskuntaorientaatiota, suomen tai ruotsin kielen osaamista, luku- ja kirjoitustaitoa sekä työllistymistä, yrittäjyyttä ja työelämävalmiuksia edistävää koulutusta, kotoutumishjelman aikaista ohjausta ja neuvontaa sekä kielitaidon päättötestiä. Lisäksi ohjelma voi sisältää muita kuntien järjestämiä esimerkiksi hyvinvointia tai työllisyyttä edistäviä palveluita.

4.3 Kotoutumissuunnitelma

Työllisyyspalveluista maahanmuuttaja saa apua sekä kotoutumiseen että työllistymiseen. Palveluun tullessaan kotoutuja-asiakas tekee yhdessä työllisyyspalvelujen virkailijan kanssa yksilöllisen kotoutumissuunnitelman, jossa sovitaan niistä toimista, joiden tavoitteena on riittävä suomen tai ruotsin kielen taito ja muut suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavat tiedot ja taidot. Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan esimerkiksi erilaisiin palveluihin, kuten kotoutumiskoulutukseen osallistumisesta. (Työmarkkinatori 2024b.)

Kotoutumissuunnitelmasta määrätään Laissa kotoutumisen edistämisestä (681/2023). Sen perusteella kunnan ja maahanmuuttajan on yhdessä sovittava yksilöllistä kotoutumisen ja työllistymisen tai yrittäjyyden sekä pitkän että lyhyemmän aikavälin kotoutumissuunnitelman aikaisista tavoitteista. Suunnitelman tavoitteeksi on asetettava työllistyminen tai yrittäjyys, mutta siinä on myös huomioitava kotoutujan omat toiveet ja osaaminen, elämäntilanne ja koulutus sekä työkokemus. Lain mukaan kotoutuja-asiakkaalla on velvollisuus noudattaa suunnitelmaa ja ilmoittaa kunnalle sen toteuttamisesta sekä mahdollisista muutoksista palvelutarpeidensa tai elämäntilanteensa suhteen. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023.)

Kotoutumissuunnitelman tarkoitus on tukea maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä, ja se voidaan tehdä niille maahanmuuttaja-asiakkaille, jotka ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, joilla on voimassa oleva oleskelulupa, oleskelulupakortti tai oleskeluoikeuden rekisteröinti, jonka myöntämisestä on kulunut enintään kolme vuotta, ja joilla on mahdollisuus osallistua täysipäiväisesti kotoutumista ja työllistymistä edistäviin palveluihin. (Työmarkkinatori 2024b.)

4.4 Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutus on maahanmuuttajille järjestettävää aikuiskoulutusta, joka sisältää Suomessa sekä suomen tai ruotsin kielen opetusta, että muuta työelämään tai koulutukseen pääsyä edesauttavaa koulutusta, työharjoittelua, ammatillista neuvontaa ja muita tarvittavia tukitoimia. Lisäksi kotoutumiskoulutus voi sisältää tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä erilaisiin yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin asioihin liittyvää opetusta. (Saukkonen 2020, 83.) Hyvin toimiva kotoutumiskoulutus auttaa maahanmuuttajaa integroitumaan ympäröivään yhteiskuntaan (Opetushallitus 2022, 11).

Kotoutumiskoulutus ja sen sisältö perustuvat Lakiin kotoutumisen edistämisestä (681/2023), ja koulutuksen arvopohja vastaa suomalaisen koulutusjärjestelmän Suomen perustuslakiin perustuvia arvoja sivistyksellisten oikeuksien toteutumisesta ja yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä. Lisäksi tärkeänä arvona on maahanmuuttajaopiskelijoiden osallisuuden lisääminen suomalaisessa yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2022, 7 & 12.)

Koska kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on osaltaan varmistaa osaavan työvoiman saavuutta ja uusien yritysten syntymistä (Opetushallitus 2022, 11), saavat työllisyyspalvelujen asiakkaana olevat maahanmuuttajat yleensä opiskella kotoutumiskoulutuksessa työttömyysetuudella eli koulutus järjestetään niin sanottuna työvoimakoulutuksena. Kotoutumiskoulutusta on mahdollista suorittaa myös omaehtoisina opintoina. Työvoimakoulutuksena toteutettava kotoutumiskoulutus on työllisyyspalvelujen järjestämää, mutta sen yleensä toteuttaa jokin koulutuksen tarjoaja, kuten ammatilliset aikuiskoulutusorganisaatiot tai vapaan sivistystyön oppilaitokset (Rasilainen 2016, 29). Omaehtoisina opintoina suoritettavaa kotoutumiskoulutusta voivat järjestää myös esimerkiksi kansalais- ja työväenopistot. (Saukkonen 2020, 83.)

Kotoutumiskoulutusta tarjotaan yleensä maahanmuuttajille, joiden oppivelvollisuus on päätynyt, ja joilla ei ole riittäviä kielellisiä ja ammatillisia valmiuksia uudessa yhteiskunnassa työllistymiseen. Ennen kotoutumiskoulutuksen alkamista tehdään alkukartoitus, jossa kartoitetaan työllistymis-, opiskelu- ja muita kotoutumisvalmiuksia sekä tarvetta kielikoulutukselle ja muille kotoutumista edistävillä toimenpiteillä. Erityisen olennaista alkukartoituksessa on kielitason lähtötason arviointi, jonka perusteella opiskelija ohjataan lähtötasoltaan sopivaan opetusryhmään. (Opetushallitus 2022, 7-9.)

Kotoutumiskoulutuksen osa-alueita ovat kieli- ja viestintäosaaminen, yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, opiskelijaa tukeva ohjaus sekä opiskelun ja oppimisen tuki. Koulutus on kokoai-kaista opiskelua, ja sen enimmäislaajuus on 80 opintopistettä, joihin kuuluu vähintään kahdeksan opintopisteen laajuinen työssäoppimisjakso. Kesto riippuu kotoutujan lähtötasosta ja tavoitteista. (Opetushallitus 2022, 7-8.) Kotoutumiskoulutuksen yleisinä tavoitteina on auttaa maahanmuuttajaa saavuttamaan riittävät kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallintaan liittyvät taidot pärjätäkseen suomalaisessa yhteiskunnassa ja arkielämässä. (Työmarkkinatori 2024d.)

Vaikka kotoutumiskoulutus sisältää monia eri osa-alueita, on sen keskiössä kielitietoisuus kaikessa opetuksessa. Kieltä ei nähdä vain oppimisen kohteena, vaan se on myös oppimisväline, joka auttaa luomaan merkityksiä ja tietoa todellisuudesta (Opetushallitus 2022, 13). Kotoutumiskoulutuksessa on tavoitteena saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä taso B1.1 (Työmarkkinatori 2024d), joka Suomessa yleisesti käytetyllä Eurooppalaisella kielitaitotasolla tarkoittaa sitä, että opiskellulla kielellä pystyy viestimään, keskustelemaan ja ilmaisemaan itseään jokapäiväisessä viestinnässä, pystyy olemaan aloitteellinen viestinnässä ja kiertämään tai korvaamaan itselleen tuntemattoman sanan kielessä, tuntee kielen käyttöön yleisesti kuuluvat kohteliaisuussäännöt, ymmärtää pääasiat ja ainakin osan yksityiskohdista yleiskielisestä puheesta tai tekstistä ja osaa soveltaa ääntämishojeita sekä tuottaa tekstiä (Opetushallitus 2024).

5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Turun työllisyysalueeseen kuuluvien kunta-laisten kokemuksia kotoutumispalveluista. Tavoitteena oli tuottaa tietoa työllisyysalueen kehittämisen tueksi. Tutkimuskysymyksenä esitettiin, missä TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen kotoutumispalvelut olivat onnistuneet, ja mitä Turun työllisyysalue voisi vielä kehittää kotoutumispalvelujen osalta, jotta asiakastyytyväisyys, maahan muuttaneiden työllisyys ja osallisuus sekä tasa-arvo yhteiskunnassa kasvaisivat.

Tämä opinnäytetyö tehtiin toiminnan kehittämiseksi. Uuden organisaation aloittaessa toimintansa oli pidettävä mielessä toiminnan kohderyhmä, eli se, miksi ja kenelle palveluita tarjotaan. Tässä tapauksessa, kun iso osa jo olemassa olevaa toimintaa siirtyi uudelle toimijalle, on hyvä huomioida, millaisia mahdollisia uudistuksia ja parannuksia uusi toimija voisi asiakkaille tarjota.

Kehittämällä tähdätään jonkinlaiseen muutokseen kohti parempaa tai tehokkaampaa toimintaa, ja se voi kohdistua joko työntekijöihin ja heidän ammatilliseen kehittymiseensä, tuotteisiin tai, kuten tässä opinnäytetyössä, rakenteisiin ja prosesseihin (Taikko & Rantanen 2009, 16). Tässä opinnäytetyössä pyrittiin tarjoamaan kehittämisehdotuksia ja -mahdollisuuksia, saavutettua tutkimustietoa soveltaen. Pyrkimys oli tuottaa uutta tietoa, jota on mahdollista hyödyntää käytännössä.

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Tämän opinnäytetyön tavoitteen saavuttamiseksi laadullisella tutkimuksella oli mahdollisuus tarjota kokonaisvaltaisempaa ja merkityksellisempää tietoa, kuin määrällisellä tutkimuksella. Toisaalta asiakaskokemuksen selvittämiseksi määrällinen analyysi on myös toimiva menetelmä. Koska tässä opinnäytetyössä pyrittiin lisäksi kartoittamaan kehittämisideoita ja keinoja palvelun parantamiseen, oli tutkimusotteena sekä määrällinen että laadullinen, eli niin kutsuttu monimenetelmätutkimus, joka yhdistää laadullisen ja määrällisen aineiston tuottamaa tietoa. (Vilkkä & Manki 2024.)

Laadullinen tutkimus mahdollistaa yksityiskohtaisempaa ja syvällisempää tietoa, kuin mitä määrällisellä analyysillä olisi mahdollista saada. Pelkästään määrälliseen tutkimukseen nojaaminen antaa kuitenkin helposti yksipuolisen ja jopa väärän käsityksen asioiden tilasta, silloin, kun tutkittava asia ei ole yksiselitteisesti numeraalisesti ilmaistavissa. Määrällisen ja laadullisen analyysin tulokset voivat olla yhtenäiset ja toisiaan vahvistavat, mutta toisaalta ne voivat tuoda eroavaisuuksillaan ilmi ilmiöiden eri puolia ja tarjota täydennystä toisilleen. On myös mahdollista, että tulokset ovat ristiriidassa keskenään, jolloin analyysi on helposti epäjohdonmukainen. (Vilkkä & Manki 2024.)

Määrällisessä tutkimuksessa kysymykset ovat yleensä hyvin strukturoituja, ja määrälliselle tutkimukselle tyypillistä on, että kysely on helppo lähettää suurelle määrälle mahdollisia vastaajia (Hirsjärvi ym. 2009, 193). Tähän opinnäytetyöhön liittyvässä kyselyssä oli paljon strukturoituja, mitta-asteikollisia kysymyksiä, joiden perusteella saatiin määrällisesti mitattavaa tietoa esimerkiksi siitä, kuinka tyytyväisiä asiakkaat ovat palveluihin. Kehittämistyöhön tällainen tieto ei välttämättä kuitenkaan vielä olisi riittävää, mutta kun kyselylomakkeeseen yhdistettiin myös avoimia, kuvailemaan ja kertomaan pyytäviä kysymyksiä, oli menetelmässä sekä määrällinen että laadullinen eli monimenetelmäinen ote.

Tulosten perusteella saatiin tietoa siitä, mitä mieltä palveluista yleisesti ollaan, mikä niissä on onnistunut ja mitä voisi vielä kehittää. Lisäksi saatiin avoimien kysymysten avulla yksityiskohtaisempaa tietoa siitä, millaisia kehittämiskohteita palveluissa on, ja miten niitä mahdollisesti voisi asiakaslähtöisesti kehittää.

6.1 Aineistonkeruu

Toteutetun kyselyn (liite 1) kohderyhmänä olivat Turun työllisyysalueen kunnissa suomenkielisessä kotoutumiskoulutuksessa olevat kotoutumispalveluiden jatkoryhmien opiskelijat. Kohderyhmän todellisen määrän arviointi oli vaikeaa, mutta Turun työllisyysalueen kuntalaisille työvoimakoulutuksena toteutettavaa kotoutumiskoulutusta järjesti kyselyn aikaan viisi palveluntuottajaa: Galimatias Concept Oy, Spring House, Turun TAITO-koulutus, Arffman sekä Turun suomenkielinen työväenopisto. Vastaaajien määrä jäi kuitenkin hyvin vähäiseksi, yhdeksäntoista vastaajaan.

Opinnäytetyössä käytetty aineisto kerättiin verkkopalvelu Webropoliin luodulla anonyymilla verkkokyselylomakkeella, johon johtava sähköinen linkki toimitettiin sähköpostitse kotoutumiskoulutusta järjestävien oppilaitosten koulutussihteereille tai palvelujohtajille, joita pyydettiin välittämään kysely kotoutumiskoulutusten suomen kielen opettajille. Vastausaikaa annettiin noin kymmenen viikkoa, 20.11.2024-31.1.2025. Opettajat välittivät linkin kyselyyn kotoutumiskoulutuksessa oleville maahanmuuttaja-asiakkailleen oppitunnilla. Koska kysely toteutettiin ainoastaan suomeksi, oli suomen kielen oppitunti sopiva paikka kyselyyn vastaamiseen - opettajalta oli mahdollista saada apua, jos vastaaja ei ymmärtänyt kaikkia kysymyksiä itsenäisesti.

Kyselyllä kerätty aineisto tallentui Webropol-verkkopalveluun, josta se oli kerättävissä, eriteltävissä eri vastausvaihtoehtojen perusteella ja hyödynnettävissä analysointia varten, mutta myös poistettavissa kokonaan myöhemmin. Webropol-verkkopalvelu myös koosti vastaukset valmiiksi taulukoiksi, joita on hyödynnetty tässä opinnäytetyössä taulukointien pohjana.

6.2 Aineiston analyysi

Kyselylomakkeella saatua aineistoa pyrittiin kuvailemaan mahdollisimman objektiivisesti ja huolellisesti. Sisällönanalyysin oli oltava systemaattista, eli vastauksista oli pyrittävä löytämään samoja, yhdistäviä seikkoja, joiden perusteella pyrittiin tekemään johtopäätöksiä (Vuori 2021).

Yhdistettäessä määrällistä ja laadullista aineistoa, on määrällinen aineisto analysoitava tilastollisesti ja laadullinen aineisto sisällönanalyysin keinoin. Analysoitaessa näitä tuloksia yhdessä, on tuotetusta tiedosta etsittävä samankaltaisuuksia ja toisiaan täydentäviä näkökulmia, mutta myös mahdollisia ristiriitaisuuksia. Näitä tietoja voidaan havainnollistaa sekä sanallisesti, että taulukoiden tai kaavioiden avulla, ja tuloksia on tulkittava arvioiden ja selittäen. (Vilka & Manki 2024.)

Monimenetelmätutkimuksessa saatua aineistoa on analysoitava lähtökohtaisesti erillään, ilman, että toisen tutkimustavan tulokset vaikuttavat toisen analysointiin. Kun tutkimusvastauksia analysoidaan ensin erillään, voidaan sen jälkeen pyrkiä vertailemaan ja yhdistelemään tuloksia. Tulosten tulkinnassa on pohdittava, miten tulokset vahvistavat tai täydentävät toisiaan, tai vaihtoehtoisesti ovat ristiriidassa keskenään. Mikäli tulokset ovat olleet kovin ristiriitaisia, olisi pohdittava, miten eroavaisuudet olisivat selitettävissä, ja mistä ne johtuvat. (Vilka & Manki 2024.)

Tämän opinnäytetyön osana toteutetussa kyselyssä oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Strukturoitujen, mitta-asteikollisten kysymysten tulokseksi saatiin numeraalista tietoa esimerkiksi siitä, kuinka tyytyväisiä vastaajat olivat saamiinsa palveluihin. Tulokset esitettiin frekvenssitaulukolla. Tämän lisäksi avoimet kysymykset tarjosivat mahdollisuuden sisällönanalyysiin, jossa vastauksista etsittiin yhteneväisyyksiä esimerkiksi suoraan kehitysehdotuksiksi.

7 Opinnäytetyön tulokset

Kyselyyn vastasi lopulta yhdeksäntoista kotoutumiskoulutuksessa olevaa henkilöä. Vastaajia oli kolmesta työllisyysalueen kunnasta, kolme Raisiosta, Turusta ja Uudestakaupungista molemmista kahdeksan. Kyselyssä kysyttiin ikää haitareittain, ja vastaajista kuusi oli iältään 18-29-vuotiaita, kaksitoista 30-55-vuotiaita ja yksi vastaaja ilmoitti iäkseen 56-69 vuotta. Kerätyn aineiston tulokset esitetään tässä sekä sanallisesti selittäen, että taulukoiden avulla.

Taulukko 1: Kyselyyn vastanneiden ikähaitari.

	n	Prosentti
18–29	6	31,6 %
30–55	12	63,1 %
56–69	1	5,3 %

7.1 TE-toimiston ja työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palvelut

Ensimmäiseen aihealueen kysymykseen ”oletko saanut riittävästi apua TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluista?” kuusitoista vastaajaa oli vastannut vaihtoehdolla ”kyllä”, ja loput kolme olivat valinneet vaihtoehdon ”ei”.

Kysymykseen siitä, kokeeko vastaaja aiemman työhistorian ja koulutuksen otetun riittävästi huomioon TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluissa, neljä vastaajista oli valinnut vaihtoehdon ”erittäin hyvin” ja yksitoista ”melko hyvin”. ”Melko huonosti”-vaihtoehdon oli valinnut neljä vastaajaa. Vaihtoehtoa ”erittäin huonosti” ei ollut valinnut vastaajista kukaan (taulukko 2). Valtaosa vastaajista (14) myös koki saaneensa TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluista riittävästi apua ja tukea oman tulevaisuutensa suunnitteluun.

Taulukko 2: Vastaukset kysymykseen ”koetko, että aiempi koulutuksesi ja työhistoriasi on otettu huomioon riittävän hyvin TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluissa?”

	n	Prosentti
Erittäin hyvin	4	21,0 %
Melko hyvin	11	57,9 %
Melko huonosti	4	21,1 %
Erittäin huonosti	0	0,0 %

Edellisten kysymysten vastausten jakaumaa tukee myös taulukossa 3 esitetyt tulokset: vastaajista kuusi vastasi kyselyssä olevansa kaikkiaan ”erittäin tyytyväinen” TE-toimiston tai

työllisyyden kuntakoikeilun kotoutumisen palveluihin, ja kymmenen valitsi vaihtoehdon ”melko tyytyväinen”. ”Melko tyytymättömiä” oli kolme vastaajaa. Vaihtoehtoa ”erittäin tyytymätön” ei valinnut yksikään vastaaja.

Taulukko 3: Vastaukset kysymykseen ”kuinka tyytyväinen olet saamaasi palveluun TE-toimiston tai työllisyyden kuntakoikeilun kotoutumisen palveluissa?”

	n	Prosentti
Erittäin tyytyväinen	6	31,6 %
Melko tyytyväinen	10	52,6 %
Melko tyytymätön	3	15,8 %
Erittäin tyytymätön	0	0,0 %

Avoimia kysymyksiä ei kyselyssä ollut merkitty pakollisiksi vastattaviksi, ja siksi niiden vastausmäärät ymmärrettävästi ovat matalampia. TE-toimiston ja työllisyyden kuntakoikeilun kotoutumisen palveluihin liittyen kysymykseen ”Millaista apua tai tukea olisit tarvinnut?” vastasi noin puolet (9) kaikista kyselyyn vastaajista. Tämän kysymyksen asetelussa olisi selvästi pitänyt olla tarkempi, sillä osa vastauksista koskee selvästi vain kotoutumiskoulutusta, jota käsiteltiin kyselyn seuraavassa osassa. Tämän avoimen kysymyksen vastaukset voidaan kuitenkin jakaa kolmeen teemaan: kielen oppimiseen liittyvään tukeen (esimerkiksi vastaukset ”Enemmän puhuttua kieltä,” ”Lisää keskusteluja tarvitaan, ei vain kirjoittamista” ja ”suomen kielen opiskelua”), työhön ja koulutukseen liittyvään tukeen (esimerkiksi vastaus ”Haluaisin tietää lisää erikoisaloista ja mahdollisuuksista, joihin voit hakea”) sekä siihen, että yhden vastaajan mielestä saatu tuki on jo ollut riittävää tähän asti (vastauksessa: ”I got all the support and help from the TE so far nothing i need now”). Vastauksista viidessä käsiteltiin kielen oppimiseen liittyvää tukea, mutta osa näistä vastauksista käsitteli selvästi kotoutumiskoulutukseen liittyvää kielen opetusta. Vastauksista kuitenkin voidaan sanoa käyvän ilmi, että monet vastaajista kaipaavat lisää suomen kielen opetusta, erityisesti puhutun kielen opiskelua. Tämän perusteella nykyiset kieliopinnot eivät välttämättä anna kaikille opiskelijoille riittävää tukea kielen oppimiseen toivotulla tasolla. Työhön ja koulutukseen liittyvää tukea kaivattiin erityisesti jatkoa ajatellen: vastauksissa kaivattiin jo seuraavaa koulua, työtä ja lisätietoa erilaisista mahdollisuuksista tulevaisuutta ajatellen.

7.2 Kotoutumiskoulutus ja suomen kielen opiskelu

Kyselyyn vastaajista jopa viisitoista oli sitä mieltä, että heidän aiempi osaamisensa ja lähtöta-sonsa on huomioita kotoutumiskoulutuksessa riittävän hyvin. Kyselyssä selvitettiin avoimen kysymyksen avulla sitä, minkä vastaajat kokevat olevan vaikeinta suomen kielen oppimisessa.

Tämän kysymyksen vastauksissa nousi selvästi esiin suomen kielen puhumisen sekä kieliopin vaikeus ja lauseiden rakentaminen sekä harjoittelun ja suomenkielisen vuorovaikutuksen puute. Neljästätoista vastauksesta jopa yhdeksässä mainittiin puhumisen ja puhekielen vaikeus. Vastajaat kokevat suomen kielen puhumisen vaikeaksi, erityisesti käytännön keskustelutilanteissa, joissa vastapuoli puhuu nopeasti. Lisäksi mainittiin vaikeuksia aiheuttavan puhekielen ja kirjakielen eroavaisuus, mikä ymmärrettävästi aiheuttaa haasteita kielen käyttämiinseen arjessa. Neljässä vastauksessa mainittiin haasteiksi kieliopin ja lauserakenteiden monimutkaisuus. Kahdessa vastauksessa mainittiin vaikeudeksi puheharjoitusten ja vuorovaikutuksen puute: vastaajat kokevat, että suomen kielen harjoitteluun ei ole tarpeeksi mahdollisuuksia. Toki tämä liittyy merkittävästi myös puhumisen vaikeuteen, ja on selvää, että ilman riittävää määrää harjoitusmahdollisuuksia kielen oppiminen hidastuu, ja nimenomaan puhumista ja puhekieltä voi olla hankala harjoitella itsekseen pänttämällä.

Puhumisen hankaluus kävi ilmi myös verrattaessa vastauksia kysymyksiin ”oletko mielestäsi oppinut puhumaan suomea riittävän hyvin kotoutumiskoulutuksessa?” (taulukko 4) ja ”oletko mielestäsi oppinut kirjoittamaan suomea riittävän hyvin kotoutumiskoulutuksessa?” (taulukko 5). Vastajaista kaksitoista vastasi myöntävästi siihen, että oli mielestään oppinut puhumaan suomea riittävän hyvin, ja jopa neljätoista oli sitä mieltä, että oli oppinut kirjoittamaan riittävän hyvin. Koska kyselyssä ei kuitenkaan määritelty sitä, mikä on määritelmä ”riittävän hyvälle”, jäi se jokaisen vastaajan itsensä määriteltäväksi.

Taulukko 4: Vastaukset kysymykseen ”oletko mielestäsi oppinut puhumaan suomea riittävän hyvin kotoutumiskoulutuksessa?”

	n	Prosentti
Kyllä	12	63,2 %
Ei	7	36,8 %

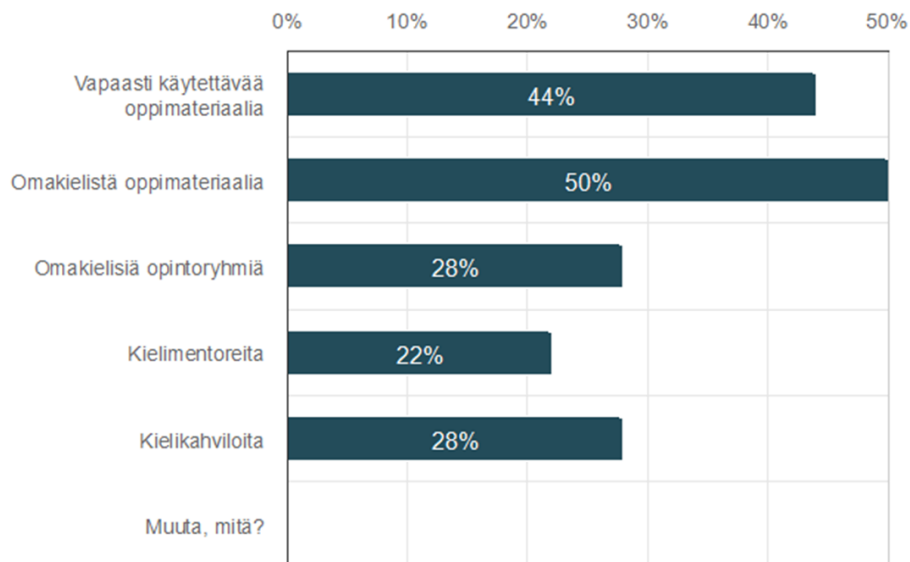
Taulukko 5: Vastaukset kysymykseen ”oletko mielestäsi oppinut kirjoittamaan suomea riittävän hyvin kotoutumiskoulutuksessa?”

	n	Prosentti
Kyllä	14	73,7 %

Ei	5	26,3 %
----	---	--------

Seuraavassa pylväsdiagrammissa (taulukko 6) nähdään vastaukset kysymykseen ”millaisia palveluita kaipaisit suomen kielen oppimisen tueksi?” Siitä käy ilmi erityisesti se, että etenkin erilaisille oppimateriaaleille olisi kysyntää, mutta lisäksi kaivattaisiin palveluita, joissa on mahdollisuus käyttää kieltä käytännössä. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi erilaiset opintoryhmät ja kielikahvilat.

Taulukko 6: Vastaukset kysymykseen ”millaisia palveluita kaipaisit suomen kielen oppimisen tueksi?” Prosenttiosuudet pyöristetty lähimpään tasalukuun.

Koska kotoutumiskoulutuksessa ei ole kyse pelkästään kielen opiskelusta, vaikka se siihen vahvasti painottuukin, vaan myös muista yhteiskuntaan integroivien taitojen oppimisesta, kysyttiin myös ”oletko oppinut kotoutumiskoulutuksessa riittävästi muita taitoja, joita tarvitset selviytyäksesi suomalaisessa yhteiskunnassa?” Tähän vastasi myöntävästi peräti neljätoista vastaajaa. Tästä voidaan päätellä, että nimenomaan suomen kielen oppiminen on se kotoutumisen osa-alue, jossa tukea kaivataan nykyistä enemmän. Kotoutumiskoulutuksessa riittävästi tukea ja apua opiskeluun kertoi saaneensa selvästi suurin osa (17) vastaajista, joten oppimisen mahdollisissa haasteissa ei pitäisi useimpien kohdalla olla kyse ainakaan tuen puutteesta.

Mielipidettä kotoutumiskoulutuksen kestosta kysyttiin valmiiden vastausvaihtoehtojen avulla, tulokset esitetään taulukossa 7. Vastaajista yhteensä viisitoista kertoi olevansa erittäin tai melko tyytyväinen ja neljä melko tyytymätön. Vaihtoehtoa ”erittäin tyytymätön” ei valinnut yksikään vastaajista. Kotoutumiskoulutuksen opettajien ammattitaidosta kysyttiin samojen

kiinteiden vastausvaihtoehtojen avulla (tulokset taulukossa 8), ja erittäin tai melko tyytyväisiä vastasi olevansa peräti seitsemäntoista vastaajaa, ja melko tyytymättömiä vain kaksi. Erittäin tyytymättömiä ei ollut vastaajista yksikään.

*Taulukko 7: Vastaukset kysymykseen ”kuinka tyytyväinen olet kotoutumiskoulutuksen kes-
toon?”*

	n	Prosentti
Erittäin tyytyväinen	8	42,1 %
Melko tyytyväinen	7	36,8 %
Melko tyytymätön	4	21,1 %
Erittäin tyytymätön	0	0,0 %

*Taulukko 8: Vastaukset kysymykseen ”kuinka tyytyväinen olet kotoutumiskoulutuksen opetta-
jien ammattitaitoon?”*

	n	Prosentti
Erittäin tyytyväinen	9	47,4 %
Melko tyytyväinen	8	42,1 %
Melko tyytymätön	2	10,5 %
Erittäin tyytymätön	0	0,0 %

Vastaukset kysymykseen opetuksesta kotoutumiskoulutuksessa esitetään taulukossa 9. Vastaa-
jista opetusta piti erittäin hyvänä yhdeksän vastaajaa ja melko hyvänä kahdeksan. Vastaus-
vaihtoehdon ”melko huono” valitsi vain kaksi vastaajaa, eikä yksikään vastannut opetuksen
olevan erittäin huonoa.

Taulukko 9: Vastaukset kysymykseen ”kuinka hyvänä pidät kotoutumiskoulutuksen opetusta?”

	n	Prosentti
Erittäin hyvä	9	47,4 %

Melko hyvä	8	42,1 %
Melko huono	2	10,5 %
Erittäin huono	0	0,0 %

Osiassa kysyttiin avoimen vastauskentän avulla sitä, miten opiskelijat kehittäisivät kotoutumiskoulutusta. Tähän vastasi seitsemän vastaajaa, joista kolmen vastaus oli kuitenkin ”en tiedä”. Muita vastausten teemoja olivat lisäopetus ja -aika oppimiselle sekä selkeämpi ja kattavampi opetus. Iso osa tähän kysymykseen vastaajista koki, että kielen opiskeluun käytetyn ajan kesto ei ole riittävä, ja että kotoutumiskoulutus loppuu ennen kuin opiskelijat ovat saavuttaneet tarvittavan tai kaipaamansa kielitason. Vastaajista yksi kaipasi opetukseen enemmän selkeyttä ja perusteluita opettajalta.

Avoimia vastauksia pyydettiin myös kysymykseen ”mihin olet ollut tyytyväinen kotoutumiskoulutuksessa”. Yhdeksästä vastauksesta kuudessa kerrottiin tyytyväisyydestä (suomen kielen) opettajiin, heidän asenteeseensa, ja siihen, että heitä on helppo ymmärtää. Yksi vastaajista mainitsi olevansa tyytyväinen oppimateriaaleihin ja oppimisympäristöön, ja yhden mielestä yksinkertaisesti ”kaikki oli hienoa”. Keskeisenä havaintona voidaan siis ainakin todeta opettajien saavan kiitosta.

Kokonaisuudessaan kotoutumiskoulutukseen erittäin tyytyväisiä kertoi olevansa seitsemän vastaajaa ja melko tyytyväisiä lähes puolet (9). Vastaajista melko tyytymättömiä oli kolme, ja erittäin tyytymättömiä ei yksikään. Nämä tulokset esitetään taulukossa numero 10.

Taulukko 10: Vastaukset kysymykseen ”kuinka tyytyväinen olet kotoutumiskoulutukseen kokonaisuudessaan?”

	n	Prosentti
Erittäin tyytyväinen	7	36,8 %

Melko tyytyväinen	9	47,4 %
Melko tyytymätön	3	15,8 %
Erittäin tyytymätön	0	0,0 %

7.3 Tulevaisuus

Kyselyn viimeisen osion kysymykset käsittelivät kotoutumiskoulutuksen jälkeistä aikaa. Tällä pyrittiin selvittämään sitä, millaisia palveluita opiskelijat mahdollisesti kaipaivat kotoutumiskoulutuksen jälkeen kotoutumisen tueksi, ja millaiseksi he näkevät tulevaisuuden mahdollisuutensa kotoutumiskoulutuksen jälkeen.

Vastaajista valtaosa, jopa kuusitoista oli sitä mieltä, että kaipasi kotoutumiskoulutuksen jälkeen kielitaitoa ylläpitäviä palveluita. Vain kaksi vastaajaa vastasi, ettei kaipaakaan tällaisia palveluita. Avoimen kysymyksen ”millaisia palveluita kaipaaisit kotoutumiskoulutuksen jälkeen”, vastauksissa korostui erityisesti suomen kielen opiskelu ja -harjoittelu. Monet vastaajista kokivat, että kotoutumiskoulutuksen tarjoama suomen kielen taito ei vielä riitä. Vastaajat kaipaivat jatkamahdollisuuksia nimenomaan kielen oppimista ajatellen ja ehdottivat esimerkiksi kielikahviloita, lisäkurseja, itseopiskelumateriaaleja ja harjoittelumahdollisuuksia. Tästä selvästi voidaan päätellä, ettei kielitaito ehdi kehittyä riittäväälle tasolle kotoutumiskoulutuksen aikana. Lisäksi osassa vastauksista mainittiin työelämään ja jatkokoulutukseen liittyvän tuen tarve: kotoutumiskoulutuksen jälkeen kaivataan tukea jatko-opintoihin hakeutumiseen ja työllistymiseen.

Kysymyksen ”millaiseksi ajattelet mahdollisuutesi saada työpaikka kotoutumiskoulutuksen jälkeen” analysoinnin haaste on siinä, että asiaa ei ole kysytty ennen kotoutumiskoulutukseen osallistumista, josta voitaisiin saada vertailupohjaa, ja se, ettei vastaajien muu koulutustausta tai työkokemus ole tiedossa, sillä nämä varmasti vaikuttavat ihmisen kokemukseen siitä, millaiseksi hän ajattelee työllistymismahdollisuutensa. Kuitenkin erittäin hyväksi työllistymismahdollisuutensa vastasi kokevansa vain kaksi vastaajaa ja melko hyväksi jopa yksitoista. Vaihtoehdon ”melko huonoksi” valitsi kuusi vastaajaa, ja ”erittäin huonoksi” jäi ilman vastaajia. Tulokset nähdään taulukossa 11.

Taulukko 11: Vastaukset kysymykseen ”millaiseksi ajattelet mahdollisuutesi saada työpaikka kotoutumiskoulutuksen jälkeen?”

	n	Prosentti
--	---	-----------

Erittäin hyväksi	2	10,5 %
Melko hyväksi	11	57,9 %
Melko huonoksi	6	31,6 %
Erittäin huonoksi	0	0,0 %

Vastaajista peräti viisitoista koki osallisuutensa suomalaisessa yhteiskunnassa kasvaneen kotoutumiskoulutuksen aikana ja kolme ei. Vastaajista valtaosan kohdalla siis ainakin yksi tärkeä kotoutumisen palveluiden tavoitteista, osallisuus, vaikuttaisi olevan hyvällä mallilla.

8 Johtopäätökset

Tässä opinnäytetyössä pyrittiin kartoittamaan Turun työllisyysalueeseen kuuluvien kuntalaisten kokemuksia kotoutumispalveluista, ja sen perusteella tuottamaan tietoa työllisyysalueen kotoutumispalvelujen tueksi. Vastauksia etsittiin siihen, missä TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen kotoutumispalvelut olivat onnistuneet, ja mitä Turun työllisyysalue voisi vielä kehittää kotoutumispalvelujen osalta, jotta asiakastyytyväisyys, maahan muuttaneiden työllisyys ja osallisuus sekä tasa-arvo yhteiskunnassa kasvaisivat. Pieni otanta kuitenkin vaikuttaa selvästi siihen, miten luotettavaa ja perustavanlaatuista tietoa tuotetun aineiston perusteella oli mahdollista saada. Toisaalta pienikin määrä esimerkiksi suoria kehitysehdotuksia ja palautteita voi olla mahdollista huomioida toiminnan suunnittelussa.

Vuonna 2020 julkaistussa, merkittävästi laajemmassa ja kattavammassa maanlaajuisessa selvityksessä päädyttiin hyvin samanlaisiin lopputuloksiin, kuin tässä opinnäytetyössä. Sen mukaan kotoutumiskoulutuksen loppuvaiheessa olevat kotoutuja-asiakkaat olivat keskimäärin hyvin tyytyväisiä sekä kotoutumisen palveluihin että kotoutumiskoulutukseen, mutta kokivat suurimmaksi Suomessa elämistä haittaavaksi tekijäksi vailinaisen suomen kielen taidon. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2020, 25&40.)

Aineiston perusteella kotoutumispalvelut vaikuttavat pääsääntöisesti onnistuneen tuottamaan palvelua, johon kotoutumiskoulutuksessa olevat asiakkaat ovat melko tai erittäin tyytyväisiä. Kotoutumisen palveluista saatu apu ja tuki on ollut suurimman osan mielestä riittävää, eikä suoria kehittämisehdotuksia oikeastaan saatu. Samoin kotoutumiskoulutus on aineiston perusteella enimmäkseen onnistunutta. Kotoutumispalvelujen osalta suurimmat kehityskohteet ovat selvästi kotoutumiskoulutuksen suomen kielen opetus, joka aineiston perusteella ei ole riittävää tai kohdistu oikein.

Vaikka otanta on pieni, nousi kyselyn vastauksissa selkeästi suurimmaksi osa-alueeksi ja ehkä huoleksikin kielitaito ja sen puute. Suomen kielen, erityisesti puhekielen oppiminen koettiin selvästi haastavimmaksi osa-alueeksi. Vaikka vastausten perusteella yli puolet vastaajista koki oppineensa puhumaan suomea riittävästi, oli vielä useampi kokenut oppineensa kirjoittamaan, ja avointen vastausten perusteella erityisesti suomen puhumiselle pitäisi tarjota enemmän mahdollisuuksia kotoutumiskoulutuksessa. Ero kirjakielen ja puhutun kielen välillä aiheuttaa ongelmia kielen oppimisessa ja käyttämisessä. Näiden haasteiden selättämiseen on hankala löytää nopeita ratkaisuja, sillä kieleen itseensä liittyvät rakenteet luonnollisesti ovat sellaisia kuin ovat. Tulosten perusteella harjoitustilanteiden ja vuorovaikutuksen puute hidastaa erityisesti puhekielen oppimista. Kotoutumiskoulutus jo nykyisellään panostaa erityisesti kieliopintoihin ja kielen oppimiseen sekä sen käyttämiseen oppimisen välineenä, mutta suomen kielen, erityisesti suullisen kielitaidon opetukseen ja harjoitteluun panostaminen olisi tärkeää. Kotoutumiskoulutuksessa panostaminen käytännön keskustelutilanteisiin ja esimerkiksi pienryhmäkeskusteluihin voisi helpottaa suomen kielen puhumista myös arjen tilanteissa.

Suurin osa vastaajista oli kuitenkin kaikkiaan tyytyväisiä kotoutumiskoulutuksen opettajiin ja opetukseen, mutta osan mielestä koulutuksen kesto on liian lyhyt. Hyvin samankaltaiset tulokset sai vuonna 2020 ELY-keskuksen selvitys, jonka perusteella jopa 92 % vastaajista oli tyytyväisiä kotoutumiskoulutuksen opettajiin (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2020, 27). Vaikka valtaosa vastaajista kokikin oppineensa yhteiskunnassa tarvittavia taitoja, kielelliset valmiudet ovat jääneet puutteelliseksi. Koulutuksen keston yksilöllinen joustavuus olisikin ideaaliyhteiskunnassa mahdollista, mutta resurssit ja hallituksen päätökset asettavat kuitenkin kehykset kotoutumiskoulutuksen kestolle. Opetuksen rakennetta pohdittaessa on kuitenkin hyvä huomioida tarve nimenomaan suomen kielen oppimiseen keskittymiseen, ja opiskelijoiden mahdollisiin yksilöllisiin tarpeisiin.

Kieliopintoihin liittyen esiin nousi myös tarve kotoutumiskoulutuksen jälkeisille, kielitaitoa ylläpitäville palveluille. Verkkokurssit ja itseopiskelumateriaalit ovat monesti edullisia ja saavutettavia vaihtoehtoja, mutta toisaalta erilaiset kielikahvilat ja läsnäoloa vaativat kurssit auttavat todennäköisesti enemmän puhekielen oppimisessa ja rohkaisevat käyttämään kieltä.

Koulutuksen järjestäjät sekä kuntien kotoutumispalvelut toivottavasti pyytävät, saavat ja hyödyntävät opiskelijoilta ja asiakkailta saatua palautetta. Olisikin hyvä, jos palautejärjestelmät olisivat sellaisia, että palautetta olisi mahdollista antaa omalla äidinkielellä mahdollisimman pienellä kynnyksellä.

Aineiston perusteella tuen tarvetta on myös siirtymisessä kotoutumiskoulutuksesta työelämään ja jatko-opintoihin. Konkreettinen ohjaus seuraavissa askelissa on ilmeisen toivottavaa, ja ohjaus- ja neuvontapalveluiden olemassaolon varmistaminen ja vahvistaminen on varmasti tärkeää vieraassa yhteiskunnassa eteenpäin pääsemiseksi. Kotoutumispalveluissa tarjotaankin

jo nyt henkilökohtaista palvelua, mutta on hyvä pitää huolta jatkossakin siitä, että ohjaus on riittävää, ja sitä voisi olla sekä kotoutumiskoulutuksen aikana, mutta etenkin sen jälkeen, jos asiakkaalla ei ole selvää suuntaa tai seuraavaa askelta jo tiedossa.

Erilaiset kontaktit työelämään voivat olla hyväksi omaa suuntaansa etsiville maahanmuuttaja-asiakkaille: harjoittelumahdollisuudet, yritysvierailut tai erilaiset työpaikkoja ja -mahdollisuuksia esittelevät messut ja tapahtumat tarjoaisivat tietoa ja mahdollisuuksia tulevaisuutta ajatellen. Työelämän lisäksi on tärkeää tuoda selvästi esille ja näkyväksi erilaiset mahdolliset koulutuspolut, ja kotoutumispalvelut jo nykyisellään tekevätkin yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa. Kotoutumispalveluissa on hyvä tehdä yksilöllisiä, henkilökohtaisia suunnitelmia esimerkiksi jatkokoulutusta ajatellen. Erityisesti ne asiakkaat, joilla ei vielä ole koulutusta ja joiden työhistoriakin on vähäinen tai jopa olematon, voivat kaivata erityisen paljon tukea myös opiskelemaan siirtymisessä.

Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän selvityksen mukaan työllisyyspalvelujen kotoutuja-asiakkaiden palvelut ovat usein lähempänä osaamisen kehittämisen palveluita, kuin työnvälityksen palveluita (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 13). Monien vasta lyhyen aikaa Suomessa olleiden maahanmuuttajien palvelutarpeita tämä varmasti palveleekin hyvin, mutta on hyvä muistaa, että osalle nimenomaan työnvälityspalvelut voivat olla kuitenkin ajankohtaisia ja tarpeellisia jo palvelupolun alkuvaiheessa.

Kyselyn vastauksissa nousi selvästi esiin se, että palvelut näyttävät samalla yhdeltä paketilta ja toisaalta myös hajanaisilta: osa vastaajista ei ollut varma siitä, mistä palvelusta kulloinkin on kyse, esimerkiksi ero kotoutumiskoulutuksen, työllisyyspalvelujen ja kotoutumispalvelujen sisältöjen välillä saattoi olla epäselvä. Avoimissa kysymyksissä nousi esiin epäselvyyksiä palveluiden sisällöstä ja vastuista. Tässä on toki varmasti sekä kielellisiä vaikeuksia että ylipäänsä hankaluuksia hahmottaa palvelukarttaa ja eri palveluita ja niiden tarjoajia, joita kotoutumiseen liittyen eri tahot tarjoavat. Omalla kielellä saatava selkeä tiedostus ja viestintä, sekä yksinkertainen, mutta kattava, mahdollisesti myös visuaalinen opas palveluista ja niiden eroista on hyvä olla saatavilla, ja nykyisin ELY-keskuksen nettisivuilta löytyykin kattava kotoutuja-asiakkaan opas, joka on saatavilla useilla kielillä (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2025).

Valtaosa vastaajista koki osallisuutensa kasvaneen kotoutumiskoulutuksen aikana, mikä on myönteinen viesti, ja kertoo kotoutumiskoulutuksen merkityksestä kuuluvuuden tunteen kehittymisessä. Vaikka kielen oppiminen onkin selvästi se, mihin kotoutumiskoulutuksessa on keskityttävä, on myös tämä aspekti hyvä pitää mielessä, ja muistaa erilaisten yhteisöllisyyttä tukevien toimintojen tärkeys. Esimerkiksi erilaiset ryhmätyöt kasvattavat yhteisöllisyyttä ja tarjoavat mahdollisuuden luoda kontakteja sekä samalla saada mahdollisuuksia käyttää kieltä oikeissa keskustelutilanteissa.

Kuntien työllisyyspalvelut ostavat kotoutumiskoulutuksen ostopalveluna koulutuksen järjestäjiltä, ja palvelua kilpailutettaessa tulisi selvästi huomioida kielenopetuksen laatu ja kesto, opetuksen yksilöllisyys sekä se, miten koulutuksessa panostetaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamiseen. On pidettävä tavoitteena, että kotoutumiskoulutuksesta saisi riittävän suomen kielen taidon sen käyttämiseen esimerkiksi työelämässä ja arkisissa keskustelutilanteissa. Lisäksi kotoutumispalveluita kehitettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että asiakkaat saavat tukea ja neuvoja siirryttäessä kotoutumiskoulutuksesta seuraaviin opintoihin tai työelämään, ja että kielitaidon kehittämiseen ja ylläpitämiseen olisi tarjolla palveluita kotoutumiskoulutuksen jälkeiselle ajalle.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön olennaisin tulos oli se, että kotoutumiskoulutuksen aikana saatava suomen kielen taito ei ainakaan kaikkien kohdalla yllä sellaiselle tasolle, että kieltä voisi sujuvasti käyttää. Suomi on haastava kieli, ja onkin aiheellista nostaa esille se, miten kieliopinnoissa käsitellään ja panostetaan siihen, että esimerkiksi oppikirjoista opeteltava kieli eroaa merkittävästi siitä kielestä, jota ihmiset ympäröivässä maailmassa todella puhuvat. Vuonna 2016 julkaistussa teoksessa *Kotoutuminen kuntoon! Ehdotuksia kotoutumista tukevan koulutuksen parantamiseksi* (Rasilainen 2016) ehdotetaan, että kieliopinnoissa olisivat viestintätaidot, ja tämän tutkimuksen tulosten perusteella ehdotusta on helppo tukea. Kyky viestiä ja käyttää kieltä edes jollakin tasolla on ehdottomasti arkipäivän elämässä ja monissa työtehtävissäkin oleellisempaa kuin hyvä kielioppisääntöjen hallinta tai täysin oikea sanajärjestys lauseissa. Kirjassaan Rasilainen pohtiikin myös sitä, oltaisiinko Suomessa jo valmiita hyväksymään se, että suomea voi puhua eri tavoin ja eri tasoilla, ja pärjätä silti työelämässä ja yhteiskunnassa.

On selvää, että kielitaito on merkittävä tekijä esimerkiksi työllistymisessä tai opintoihin pääsemisessä ja niissä pärjäämisessä. Esimerkiksi Helsingin kaupungin tekemässä maahanmuuttajien haastattelututkimuksessa haastateltavat toteavat, että puutteellinen kielitaito vaikeuttaa merkittävästi työpaikan saamista Suomessa ja ylipäänsä vaikuttaa myös kulttuurisen pääoman omaksumiseen uudessa kotimaassa (Yijälä & Luoma 2018, 148). Siksi olisi ehdottoman tärkeää, että mahdollisimman moni saavuttaisi riittävän kielitaidon kotoutumiskoulutuksen aikana. Kielitaito, mutta toki myös muu koulutustausta, jota tässä kyselyssä ei selvitetty, varmasti vaikuttaa myös siihen, että noin kolmannes vastaajista koki työllistymismahdollisuutensa kotoutumiskoulutuksen jälkeen ”melko huonoksi”. Lisäksi tulokset toivat ilmi sen, että pääsääntöisesti kotoutumisen palveluihin on oltu tyytyväisiä, etenkin kotoutumiskoulutuksen oppimateriaalit ja opettajat saivat kiitosta.

Merkittävänä tuloksena voidaan toki pitää myös vähäistä vastaajamäärää, vaikka se olikin tutkimuskysymyksen ja tavoitteen ulkopuolelle jäävä yksityiskohta. Se kuitenkin kertoo siitä, miten vaikea on tavoittaa kotoutuja-asiakkaita antamaan omaa ääntään kuuluviin. Oli toki odotettua, että vielä kieltä heikosti taitavia maahanmuuttajia voi olla vaikea houkutella vastaamaan suomenkieliseen kyselyyn, ja opettajilla kiire opetussuunnitelman noudattamisessa kotoutumiskoulutuksessa, mutta vastaajamäärä jäi siitä huolimatta odotettuakin matalammaksi. Kyselyn vastausprosenttia ei voitu määrittää, sillä ei ollut saatavissa tarkkaa tietoa työllisyysalueen kuntien kotoutumiskoulutuksessa olevien määrästä, jatkavien opiskelijoiden määrästä tai siitä, miten monelle henkilölle oppilaitosten yhteyshenkilöt todellisuudessa ovat heille lähetetyn kyselyn välittäneet. Pienen otannan takia tutkimuksesta tehdyt johtopäätökset ja kehitysehdotukset jäivät toivottua vajavaisemmiksi. Vähäinen vastausten määrä helpotti tulosten analysointia, mutta kovin pienestä määrästä vastauksia on hankala tehdä kovinkaan luotettavia johtopäätöksiä. Vastauksia saatiin myös vain pienestä osasta työllisyysalueen kuntia, ja on oletettavaa, että vastaajat olivat vain muutamasta eri opetusryhmästä, mikä ei myöskään anna kovin kattavaa kuvaa asioiden tilasta.

9.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyys on tärkeä osa opinnäytetyöprosessia. Tutkimuseettisen neuvottelukunta on laatinut ohjeistuksen hyvästä tieteellisestä käytännöstä, joka oli perustana myös tässä tutkimustyössä. Tiedeyhteisö edellyttää tutkimukselta rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta sekä itse tutkimusvaiheessa kuin myös tulosten tallentamisessa ja arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11.)

Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää, että tutkimus- ja kehittämistoiminta toteutetaan huolellisesti ja mahdollisimman avoimesti sekä suunnittelu-, toteutus- että dokumentointivaiheissa, ja että mahdollisten lupien ja suostumuksien tarve selvitetään ennen tutkimusaineiston keräämistä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 13). Tutkimuslupaa ei tässä tutkimuksessa tarvittu, sillä siinä ei kerätty henkilörekisteriä, eikä kyselyyn vastaajia ollut mahdollista tunnistaa vastauksista. Tutkimuksessa ei kysytty sellaisia henkilötietoja, joiden perusteella vastauksia olisi mahdollista yksilöidä tiettyyn henkilöön. Tämä tuotiin ilmi myös kyselylomakkeen alussa siihen vastaajille. Kerätty aineisto sellaisenaan säilytettiin vain sen analysoinnin ja opinnäytetyön loppuun saattamisen ajan, jonka jälkeen yksittäiset vastaukset poistettiin Webropol-palvelun tietokannasta. Aineiston analyysi säilyy sekä toimeksiantajalle toimitetussa esityksessä että tässä opinnäytetyössä, joka tallennetaan Theseus-tietokantaan sekä toimeksiantajan että kaikkien kiinnostuneiden luettavaksi.

Koska kysely toteutettiin ainoastaan suomen kielellä vieraskielisille vastaajille, oli riskinä, etteivät vastaajat ymmärtäneet, mihin tarkoitukseen tietoja kerättiin, tai mitä ylipäänsä kyselyssä kysyttiin. Tämän ongelman välttämiseksi kysely pyrittiin toteuttamaan

kotoutumiskoulutuksen oppitunneilla, jossa vastaajien oli mahdollista saada tietoa kyselyn tarkoituksesta sekä kirjallisesti kyselyn alussa olevasta infosta, mutta myös suullisesti opettajalta. Opettaja saattoi myös tarvittaessa auttaa vastaajia ymmärtämään kysymyksiä, jos vastaajien kielitaito ei ollut riittävä kyselyyn vastaamiseen. Vastauksia analysoitaessa oli siitä huolimatta huomioitava, että ei ole täyttä varmuutta siitä, että vastaajat ovat todella ymmärtäneet kysymykset sillä tavalla, kuin ne oli tarkoitettu.

Muutama vastaaja oli päättänyt vastata avoimiin kysymyksiin ilmeisesti omalla äidinkiellään, mikä oli hyvä asia, sillä he ehkä saivat helpommin mielipiteensä sanottua, eikä vastaaminen jäänyt kiinni siitä, ettei osannut sanoittaa vastauksiaan suomeksi. Näiden vastausten suomentamiseen käytettiin Open AI-tutkimuskeskuksen tekoälybottia ChatGPT:tä sekä hakukonepalvelu Googlen käännöskonetta Google Kääntäjä.

Tässä opinnäytetyössä toteutettu tutkimus ei aiheuttanut tutkittaville muuta haittaa, kuin verkkokyselyyn vastaamisen aiheuttaman vaivan ja ajankulun. Siksi kyselyyn vastaamisen kuluva aika ilmoitettiin sekä kyselyn välittävälle opettajille, että vastaajille etukäteen mahdollisimman todenmukaisesti. Kohderyhmään kuuluvien oli myös mahdollista kieltäytyä vastaamasta kyselyyn. Verkkokyselynä toteutetussa tutkimuksessa puolueettomuutta edesauttoi se, etteivät tutkija ja vastaajat kohdanneet toisiaan, eikä tutkija tiedä vastaajien henkilöllisyyttä. Tavoitteena oli hyvän tieteellisen käytännön mukainen mahdollisimman objektiivinen tutkimus, jonka tuloksia on mahdollista soveltaa kehittämistyöhön.

9.2 Kehitysehdotukset ja jatkokehittämisen mahdollisuudet

Maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden mielipiteiden, ajatusten ja kokemusten kuuleminen kotoutumispalveluja kehitettäessä on ehdottomasti tärkeää. Vaikka palvelujen toimintaa ja toteuttamista ohjaavat lait ja asetukset, on niissä silti jonkin verran liikkumavaraa, jota pohtiessa asiakaskunnan huomioiminen on olennaista. Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö antoi hyvin rajallisen määrän vastauksia ja kehitysehdotuksia, ja vastaisuudessa kotoutuja-asiakkaiden kokemuksia ja mielipiteitä kysyttäessä olisikin hyvä pohtia sitä, miten vastaajia saataisiin paremmin tavoitettua ja vastaamaan. Omakielisen vastaamisen ja palautteenannon mahdollisuus tekisi tällaisesta tutkimuksesta merkittävästi saavutettavamman ja helpommin lähestyttävän.

Työllisyysalueet ostavat kotoutumiskoulutusta ostopalveluna palveluntuottajilta. Palveluita kilpailutettaessa on tehtävä huolellista tutkimusta siitä, että hankittava palvelu sekä mahtuu budjettiin, että myös täyttää lakisääteiset ehdot kotoutumiskoulutuksesta. Lainmukaisuuden lisäksi on kuitenkin myös hyvä selvittää, millaisia toiveita ja tarpeita kotoutuja-asiakkailta paikallisesti on, ja miten kukin palveluntarjoaja pystyy niihin vastaamaan.

Työllisyyspalvelujen siirryttyä kuntien vastuulle, oli tavoitteena tuoda työllisyyden palvelut lähemmäs asiakkaita, kuntalaisia. Jotta tämä tavoite voi toteutua, on kuntien ja työllisyysaluiden selvitettävä paikallisesti alueen tarpeita sekä työmarkkinoiden, että asiakkaidensa, potentiaalisten työntekijöiden ja työnantajien näkökulmasta.

Lähteet

- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etla. 2024. Maahanmuuton vaikutus julkiselle sektorille on positiivinen - vaikutus talouskasvuun riippuu siitä, nostaako maahanmuutto Suomen osaamista- soa ja innovatiivisuutta. Viitattu 24.4.2025. [Maahanmuuton vaikutus julkiselle sektorille on positiivinen - vaikutus talouskasvuun riippuu siitä, nostaako maahanmuutto Suomen osaamis- tasoa ja innovatiivisuutta](#)
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2020. ”Kaikki toimi kohdallani” Selvitys kotoutumis- palveluita koskevista näkemyksistä. Viitattu 8.5.2025. [Selvitys kotoutumispalveluita koske- vista näkemyksistä](#)
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2025. Työllisyyspalvelujen kotoutuja-asiakkaan mo- nikielinen opas ja video. Viitattu 19.5.2025. [Työllisyyspalvelujen kotoutuja-asiakkaan moni- kielinen opas ja video - ely - ELY-keskus](#)
- Hiitola J., Anis M. & Turtiainen K. (toim.) 2018. Maahanmuuttopalvelut ja hyvinvointi. Vasta- paino.
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi.
- Kangasharju, A. 2024. ”Maahanmuutto Suomeen: Tarve, määrä ja vaikutukset”. Etla Muistio nro 146. <https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-146.pdf>
- Kotoutuminen.fi. 2024a. Kotoutumislain kokonaisuudistus (KOTO24). Viitattu 5.5.2024. [Kotou- tumislain kokonaisuudistus KOTO24 | Kotoutuminen](#)
- Kotoutuminen.fi. 2024b. Mistä puhutaan, kun puhutaan kotoutumisesta? Viitattu 17.5.2024. [Mistä puhutaan, kun puhutaan kotoutumisesta? - Johdanto \(navisec.fi\)](#)
- Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023. [Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 - Ajan- tasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)
- Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023. [Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)
- Opetushallitus. 2022. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022. [Kotoutu- miskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022_1.pdf \(oph.fi\)](#)
- Opetushallitus. 2024. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko. Viitattu 30.9.2024. [Ke- hittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)
- Rasilainen, L. 2016. Kotoutuminen kuntoon! Ehdotuksia kotoutumista tukevan koulutuksen pa- rantamiseksi. Vihreä sivistysliitto ry.
- Renvik, T. & Säävälä, M. (toim.). 2024. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana vä- estösuhteet. [Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023- Näkökulmana väestösuhteet \(valtioneu- vosto.fi\)](#)
- Saukkonen P. 2020. Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuu- det. Gaudeamus.
- Suomi.fi. 2024. TE-toimisto. Viitattu 5.5.2024. [TE-toimisto - Suomi.fi](#)
- Tilastokeskus. 2023. Maahanmuuttoja lähes 50 000 vuonna 2022. [Maahanmuuttoja lähes 50 000 vuonna 2022 | Tilastokeskus](#)

- Tilastokeskus. 2024. Nettomaahanmuuttoa lähes 58 000 henkilöä vuonna 2023. [Nettomaahanmuuttoa lähes 58 000 henkilöä vuonna 2023 | Tilastokeskus](#)
- Turku. 2024a. Turun työllisyysalueen valmistelu. Viitattu 5.5.2024. [Turun työllisyysalueen valmistelu | Turku.fi](#)
- Turku. 2024b. Työllisyysalueen valmistelu etenee vauhdilla. Viitattu 5.5.2024. [Turun työllisyysalueen valmistelu, uutiskirje 2/2024 \(turku.fi\)](#)
- Turku 2025a. Turun työllisyysalueen yhteystiedot. Viitattu 24.4.2025. [Turun työllisyysalueen yhteystiedot | Turku.fi](#)
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 6.5.2024. [Hyvä tieteellinen käytäntö \(HTK\) | Tutkimuseettinen neuvottelukunta \(tenk.fi\)](#)
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2020. Kotoutuja-asiakkaiden ohjaus ja palvelut TE-toimistoissa. Viitattu 8.5.2025. [Kotoutuja-asiakkaiden ohjaus ja palvelut TE-toimistoissa](#)
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2024a. TE-palvelut 2024-uudistus. Viitattu 5.5.2024. [TE-palvelut 2024 -uudistus - Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu \(tem.fi\)](#)
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2024b. Maahanmuuttajien kotoutuminen. Viitattu 30.9.2024. [Maahanmuuttajien kotoutuminen - Työ- ja elinkeinoministeriö \(tem.fi\)](#)
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2024c. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut. Viitattu 6.5.2024. [Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut - Työ- ja elinkeinoministeriö \(tem.fi\)](#)
- Työmarkkinatori. 2024a. Kotoutumissuunnitelma. Viitattu 11.5.2024. [Kotoutumissuunnitelma - Palvelut - Työmarkkinatori \(tyomarkkinatori.fi\)](#)
- Työmarkkinatori. 2024b. TE24, KOTO24, KEHA 24 - kolme mittavaa uudistusta. Viitattu 28.9.2024. [TE24, KOTO24, KEHA24 - kolme mittavaa uudistusta - TE24, KOTO24, KEHA24 - kolme mittavaa uudistusta - Työmarkkinatori \(tyomarkkinatori.fi\)](#)
- Työmarkkinatori. 2024c. Maahanmuuttajan palvelut ja kotoutumissuunnitelma. Viitattu 30.9.2024. [Maahanmuuttajan palvelut ja kotoutumissuunnitelma - Kansainvälisyys - Työmarkkinatori \(tyomarkkinatori.fi\)](#)
- Työmarkkinatori. 2024d. Kotoutumiskoulutus. Viitattu 30.9.2024. [Kotoutumiskoulutus - Palvelut - Työmarkkinatori \(tyomarkkinatori.fi\)](#)
- Valtioneuvosto. 2024. Työvoimapalvelut uudistuvat 1.1.2025 - Kunnille vastuu työvoimapalveluista, valtiolle ohjausrooli. Viitattu 24.4.2025. [Työvoimapalvelut uudistuvat 1.1.2025 - Kunnille vastuu työvoimapalveluista, valtiolle ohjausrooli - Valtioneuvosto](#)
- Vilka, H. & Manki, V. 2024. Johdatus monimenetelmätutkimukseen. E-kirja. Santalahti-kustannus.
- Vuori, J. 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Viitattu 30.9.2024. [Laadullinen sisällönanalyysi - Tietoarkisto \(tuni.fi\)](#)
- Yijälä, A. & Luoma, T. 2018. ”En halua istua veronmaksajan harteilla, haluan olla veronmaksaja itse” Haastattelututkimus maahanmuuttajien työmarkkinapoluista ja työnteen merkityksestä heidän hyvinvoinnilleen. Helsinki.

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake 36

Liite 1: Kyselylomake

Kysely kotoutumiskoulutuksessa oleville maahanmuuttajille

Hyvät kotoutujat!

Pyydän teitä vastaamaan kyselyyn, jonka tarkoitus on selvittää kokemuksia kotoutumisen palveluista ja kotoutumiskoulutuksesta. Kyselyssä kerättyjä vastauksia käytetään kotoutumisen palveluiden kehittämiseen. Palautteesi on erittäin tärkeää.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 20 minuuttia. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyyn vastataan nimettömänä, eikä vastaajia voi tunnistaa vastauksista. Kysely on avoinna 20.11.2024-31.1.2025.

Opiskelen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Kysely on osa Turun työllisyysalueen kotoutumisen palveluiden kehittämistä käsittelevää opinnäytetyötäni. Tutkimuksen toimeksiantaja on Turun työllisyysalueen valmisteluryhmä.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi!

Perustiedot

Kotikunta Suomessa

Aura/Kaarina/Kemiönsaari/Kustavi/Laitila/Lieto/Loimaa/Masku/Mynämäki/Naantali/Nousiainen/Oripää/Paimio/Parainen/Pyhäranta/Pöytyä/Raisio/Rusko/Sauvo/Taivassalo/Turku/Uusi-kaupunki/Vehmaa/Muu

Ikä

18-29 / 30-55 / 56-69

TE-toimisto ja työllisyyden kuntakokeilu

Oletko saanut riittävästi apua TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluista?

Kyllä / Ei

Koetko, että aiempi koulutuksesi ja työhistoriasi on otettu huomioon riittävän hyvin TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluissa?

Erittäin hyvin / Melko hyvin / Melko huonosti / Erittäin huonosti

Oletko saanut TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluista riittävästi apua ja tukea oman tulevaisuutesi suunnitteluun?

Kyllä / Ei

Millaista apua tai tukea olisit tarvinnut?

Miten kehittäisit TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluita?

Kuinka tyytyväinen olet saamaasi palveluun TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kotoutumisen palveluissa?

Erittäin tyytyväinen / Melko tyytyväinen / Melko tyytymätön / Erittäin tyytymätön

Kotoutumiskoulutus ja suomen kielen opiskelu

Onko aiempi osaamisesi ja lähtötasosi huomioitu kotoutumiskoulutuksessa riittävän hyvin?

Kyllä / Ei

Mikä suomen kielen oppimisessa on vaikeinta?

Millaisia palveluita kaipaisit suomen kielen oppimisen tueksi?

Vapaasti käytettävää oppimateriaalia / Omakielistä oppimateriaalia / Omakielisiä opintoryhmiä / Kielimentoreita / Kielikahviloita / Muuta, mitä? _____

Oletko mielestäsi oppinut puhumaan suomea riittävän hyvin kotoutumiskoulutuksessa?

Kyllä / Ei

Oletko mielestäsi oppinut kirjoittamaan suomea riittävän hyvin

kotoutumiskoulutuksessa?

Kyllä / Ei

Oletko oppinut kotoutumiskoulutuksessa riittävästi muita taitoja, joita tarvitset selviytyäksesi suomalaisessa yhteiskunnassa?

Kyllä / Ei

Oletko saanut riittävästi apua ja tukea opiskeluun kotoutumiskoulutuksessa?

Kyllä / Ei

Kuinka tyytyväinen olet kotoutumiskoulutuksen keston?

Erittäin tyytyväinen / Melko tyytyväinen / Melko tyytymätön / Erittäin tyytymätön

Kuinka tyytyväinen olet kotoutumiskoulutuksen opettajien ammattitaitoon?

Erittäin tyytyväinen / Melko tyytyväinen / Melko tyytymätön / Erittäin tyytymätön

Kuinka hyvänä pidät kotoutumiskoulutuksen opetusta?

Erittäin hyvä / Melko hyvä / Melko huono / Erittäin huono

Miten kehittäisit kotoutumiskoulutusta?

Mihin olet ollut tyytyväinen kotoutumiskoulutuksessa?

Kuinka tyytyväinen olet kotoutumiskoulutukseen kokonaisuudessaan?

Erittäin tyytyväinen / Melko tyytyväinen / Melko tyytymätön / Erittäin tyytymätön

Tulevaisuus

Haluaisitko, että kotoutumiskoulutuksen jälkeen olisi tarjolla joitakin kielitaitoa ylläpitäviä palveluita?

Kyllä / Ei

Millaisia palveluita kaipaisit kotoutumiskoulutuksen jälkeen?

Millaiseksi ajattelet mahdollisuutesi saada työpaikka kotoutumiskoulutuksen jälkeen?

Erittäin hyväksi / Melko hyväksi / Melko huonoksi / Erittäin huonoksi

Onko osallisuutesi suomalaisessa yhteiskunnassa kasvanut kotoutumiskoulutuksen aikana?

Kyllä / Ei

Kiitos vastaamisesta!